

Prilog zaključaka

NAPREDOVANJE BOSNE I HERCEGOVINE NAKON RANE FAZE USPOSTAVLJANJA FUNKCIONALNE TRŽIŠNE EKONOMIJE I NJENA KONKURENTNOST NA ZAJEDNIČKOM TRŽIŠTU EVROPSKE UNIJE

Ključni kratkoročni socio-ekonomski prioriteti

Na sljedećem spisku se navode kratkoročni socio-ekonomski prioriteti za rješavanje ključnih preporuka iz Mišljenja Evropske komisije (EK) o zahtjevu Bosne i Hercegovine (BiH) za članstvo u Evropskoj uniji (EU), pratećeg Analitičkog izvještaja i Zajedničkih zaključaka o Ekonomskom i finansijskom dijalogu (svi objavljeni u maju 2019. godine).

Šezdeset šest prioriteta su grupisani u trinaest oblasti u okviru sljedećih devet kriterijuma:

1. Ekonomsko upravljanje
2. Jedinstveni ekonomski prostor i poslovno okruženje
3. Liberalizacija trgovine
4. Efikasnost, efektivnost i transparentnost javnog sektora
5. Finansijski sektor i monetarna politika
6. Obrazovanje, istraživanje i razvoj, i inovacije
7. Energija i transport
8. Socijalna politika i zapošljavanje
9. Životna sredina i klimatske promjene

1. Ekonomsko upravljanje

I Jačanje makro-finansijskog okvira za planiranje i poboljšanje procedura donošenja ekonomskih politika:

1. osigurati veću političku odgovornost po pitanju osnovnih elemenata ekonomske politike i reformi i bolju saradnju i koordinaciju između različitih nivoa vlasti, eventualno jačanjem i proširivanjem uloge Fiskalnog vijeća BiH;
2. osigurati prepoznatljivost, odgovornost za reforme u cijeloj zemlji i koherentnost Programa ekonomskih reformi (ERP) BiH i opšti dijalog o ekonomskom upravljanju sa EU, uključujući, *inter alia*:
 - a. jačanje administrativnog kapaciteta za izradu, provedbu i praćenje reformi, uključujući kapacitete za analitiku i planiranje na svim nivoima
 - b. poboljšanje srednjeročnog makro-fiskalnog okvira kako bi se sačinila konzistentna i konsolidirana analiza i strateška politika za cijelu zemlju
3. poboljšati obezbjeđivanje blagovremene i detaljne statistike za cijelu državu o javnim finansijama, nacionalnim računima, kao i statistici radne snage, radi poboljšane podrške analitici za donošenje strategija, uključujući:
 - a. usvajanje i provedbu master plana za uspostavljanje Nacionalnih računa za BiH
 - b. provedba Ankete o radnoj snazi na kvartalnoj osnovi
 - c. usvajanje i provedba metodologije, odgovornosti i budžetskih aspekata za budući popis poljoprivrednih gospodarstava i usvajanje mape puta za pripremu sljedećeg popisa stanovništva u 2020/2021.

II Poboljšanje planiranja, programiranja i provedbe fondova EU i napredovanje priprema u oblasti regionalne politike EU i koordinacije strukturalnih instrumenata (uključujući, *inter alia*, Investicioni okvir za Zapadni Balkan):

4. uskladiti zakonodavni okvir za regionalnu politiku i ojačati administrativne kapacitete za programiranje, provedbu, praćenje i evaluaciju fondova EU
5. postići dogovor o modalitetima koordinacije za efikasno korištenje pretpristupnih fondova uz poštovanje funkcija Državnog koordinatora za Instrument pretpristupne pomoći (IPA), kao što je predviđeno u Okvirnom sporazumu o IPA programu
6. poboljšati planiranje javnih investicija i izraditi jedinstvenu listu prioriternih projekata u svim relevantnim sektorima i osigurati da ih odobri Državni investicijski odbor
7. usvojiti cjelodržavne strategije u oblastima od značaja za regionalnu politiku EU i osigurati efikasnu koordinaciju prekograničnih, transnacionalnih i međuregionalnih programa saradnje što predstavlja važan korak u pripremi regionalnih razvojnih strategija
8. provesti strateški plan ruralnog razvoja za period 2018-2021, osobito usaglašavanjem programa ruralnog razvoja i mjera podrške u cijeloj zemlji

2. Jedinstveni ekonomski prostor i poslovno okruženje

III Rješavanje fragmentacije unutrašnjeg tržišta države, slobodnog kretanja robe i prava uspostavljanja i slobode pružanja usluga:

9. uspostaviti registar tehničkih propisa koji se odnose na slobodno kretanje roba i početi ukidati domaće zakonodavstvo koje je u suprotnosti sa standardima EU u cijeloj državi, uključujući i standarde bivše Jugoslavije koji su u suprotnosti onima koji su usklađeni s evropskim standardima
10. usvojiti cjelodržavnu strategiju za infrastrukturu kvaliteta u svim oblastima relevantnim za slobodno kretanje roba, uključujući *inter alia*, jačanje administrativnog kapaciteta i osiguranje koordinacije na svim nivoima vlasti
11. izraditi sveobuhvatan registar svih dodatnih administrativnih i tehničkih uslova za registraciju domaćih i stranih preduzeća koji posluju u cijeloj zemlji s ciljem ukidanja uslova koji ometaju stvaranje jedinstvenog ekonomskog prostora
12. uspostaviti registar odgovarajućeg važećeg zakonodavstva i utvrditi zakonodavstvo koje treba izmijeniti kako bi se osiguralo usklađivanje sa Direktivom EU o uslugama
13. poboljšati povezanost i koordinaciju između registara privrednih društava oba entiteta i Brčko distrikta
14. ojačati kapacitet za borbu protiv poreskih i carinskih prevara i poboljšati saradnju između Uprave za indirektno oporezivanje (UIO) i poreskih uprava entita i Brčko distrikta, uključujući i zajedničke kontrole
15. uspostaviti *one-stop shops* za privredna društva u Federaciji BiH i Brčko distriktu

IV Poboljšanje poslovnog okruženja i konkurentnosti:

16. smanjiti znatno poreze na rad i doprinose kako bi se počele rješavati strukturalne slabosti tržišta rada, osobito veoma nisko učešće tržišta rada i stopa zaposlenosti, visoka nezaposlenost i nedovoljna zaposlenost
17. pojednostaviti i uskladiti registraciju poslovnih subjekata u oba entiteta kako bi se smanjila administrativna opterećenja na poduzetnike
18. ažurirati strategije industrijske politike i akcione planove na različitim nivoima vlasti, kako bi se odredili prioritetni sektori, povećala konkurentnost, omogućile strukturalne promjene, i podstaklo povoljno poslovno okruženje koje pruža poticaj malim i srednjim preduzećima (MSP), i pri tom osigurati koordinaciju i uključivanje industrijskih preduzeća u proces formulacije i provedbe politike
19. procijeniti trenutne potrebe poslovnih subjekata, posebno malih i srednjih preduzeća, kada je u pitanju unapređenje vještina

- 20. u potpunosti provesti zakonodavstvo o elektronskom potpisu
- 21. smanjiti parafiskalne namete i naknade

3. Liberalizacija trgovine

V Povećanje liberalizacije trgovine:

- 22. provoditi Zakon o carinskoj politici iz 2015. godine i ukloniti administrativna opterećenja kako bi se osigurala interoperabilnost sistema elektronskog potpisa na nivou cijele države
- 23. jačati administrativne i operativne kapacitete UIO
- 24. povećati kontrole nakon carinjenja na osnovu analize rizika, proširiti korištenje pojednostavljenih postupaka za pouzdane privredne subjekte i unaprijediti međusobnu povezanost i interoperabilnost za IT sistemima i zahtjevima EU
- 25. dovršiti pristupanje STO-i.

4. Efikasnost, efektivnost i transparentnost javnog sektora

VI Poboljšanje razvoja centralnih i sektorskih politika, praćenje i budžetiranje, sa ciljem poboljšanja kvaliteta opšteg donošenja politika u javnom sektoru i javnih rashoda

- 26. usvojiti i provoditi kredibilne, relevantne i međusobno konsistentne cjelodržavne strategije i akcione planove za upravljanje javnim finansijama i za reformu javne uprave, te uspostaviti zajednički okvir za praćenje zasnovan na učinku i izvještavanju
- 27. poboljšati sveukupne sisteme za planiranje strategija i politika i budžetsko planiranje, sa ciljem da se osigura bolja usklađenost budžetskih rashoda sa strateškim prioritetima vlasti, sa zajedničkim okvirom za praćenje zasnovanim na učinku i izvještavanju
- 28. uspostaviti i uskladiti regulatorni okvir i metodologiju izrade centralne i sektorskih politika, praćenja i budžetiranja na svim nivoima, sa ciljem poboljšanja sveukupnih sistema planiranja strategija i politika i budžetskog planiranja i da se osigura bolja usklađenost budžetskih rashoda sa strateškim prioritetima vlasti
- 29. poboljšati kvalitet politika, procjene uticaja propisa i konsultacije o politikama

VII Poboljšanje efikasnosti, efektivnosti i transparentnosti opšteg vladinog sektora:

- 30. povećati transparentnost javnog sektora na način da se dovrši evidentiranje zaposlenosti u javnom sektoru, neizmirenim potraživanjima i objavljivanjem trendova i porijekla javnih garancija
- 31. smanjiti rashode na plate u javnom sektoru, na osnovu dovršenog evidentiranja zaposlenosti u javnom sektoru
- 32. uspostaviti političko tijelo za donošenje odluka i ojačati tehničke koordinacione strukture kako bi se unaprijedio cjelodržavni pristup reformi javne uprave
- 33. izmijeniti zakone o državnoj službi tako što će se osigurati da se zapošljavanje, napredovanje i otpuštanje vrši na osnovu zasluga, te ojačati kapacitete agencija za državnu službu u cilju poboljšanja upravljanja ljudskim potencijalima i obukama
- 34. usvojiti novi zakon o javnim nabavkama i uspostaviti poziciju specijaliziranog službenika za nabavke unutar ugovornih organa
- 35. poboljšati politiku za državnu pomoć i konkurenciju, uključujući:
 - a. uskladiti postojeće programe pomoći sa odredbama SPP-a i osigurati da Vijeće za državnu pomoć bude operativno nezavisno i da ima odgovarajuće finansiranje
 - b. osiguranje dosljedne provedbe propisa o državnoj pomoći u cijeloj zemlji

- c. ukidanje veta po nacionalnom principu kod Konkurencijskog vijeća i iz procedura Vijeća za državnu pomoć
- d. jačanje administrativnog kapaciteta Vijeća za državnu pomoć i povećanje nastojanja da se podigne svijest o pravilima za državnu pomoć na svim nivoima
- 36. pripremiti novi srednjeročni strateški dokument za unutrašnju finansijsku kontrolu u javnom sektoru sa posebnim naglasom na definisanje i provođenje upravljačke odgovornosti, u kojoj se navodi zajednička vizija i koordinaciona struktura za provođenje cjelodržavnog pristupa za PIFC
- 37. osigurati pravovremeno i sistemsko provođenje preporuka vanjske revizije na svim nivoima

VIII Poboljšanje efikasnosti, efektivnosti i transparentnosti javnih preduzeća:

- 38. kreiranje javno dostupnih registara javnih preduzeća i pružanje blagovremenih podataka o odgovornosti, zaposlenima i sveobuhvatnim finansijskim izvještajima, uključujući i o situaciji dugovanja preduzeća
- 39. napredovanje restrukturiranja i/ili privatizacije javnih preduzeća i poboljšanje njihove efikasnosti i korporativnog upravljanja, uključujući i dva telekom operatera u entitetu Federacije

5. Finansijski sektor i monetarna politika

IX Osiguranje stabilnosti monetarnog i finansijskog sektora:

- 40. očuvati integritet aranžmana valutnog odbora i nezavisnost centralne banke sa ciljem održanja monetarne stabilnosti
- 41. povećati analitičke i prognostičke kapacitete Centralne banke BiH i razviti njen programski alat uspostavljanjem ankete o kreditiranju od strane banaka i makroprudencijalnog okvira
- 42. rješavanje preostalih prepreka koje sprečavaju rješavanje nenaplativih kredita, kao i usko praćenje pojave potencijalnih rizika po finansijsku stabilnost koji se odnose na segment potrošačkih kredita, te korištenje odgovarajućih mikro- i makroprudencijalnih strateških alata, ako je potrebno
- 43. usvojiti zakon o osiguranju depozita kako bi se dovršio okvir za sanaciju banaka u skladu sa Direktivom o sistemima osiguranja depozita i Direktivom za oporavak i sanaciju banaka
- 44. demonstrirati poboljšanja u korektivnim i izvršnim ovlaštenjima nadzornih tijela (uključujući i agencije za bankarstvo)

6. Obrazovanje, istraživanje i razvoj, i inovacije

X Poboljšanje kvaliteta obrazovanja i podsticanje istraživanja i razvoja i inovacija:

- 45. razviti i provesti politike za modernizaciju nastavnih planova i programa sa ciljem poboljšanja sveobuhvatnog kvaliteta obrazovanja na predškolskom, osnovnom i srednješkolskom nivou, uključujući i osnovne vještine
- 46. pokrenuti reviziju politika upisa u srednje škole i visokoškolske ustanove kako bi se poboljšala njihova povezanost sa trenutnim i budućim potrebama domaćeg tržišta rada
- 47. razviti strategiju za strukovno obrazovanje i osposobljavanje koja će se baviti potrebama tržišta rada
- 48. uspostaviti zajedničke standarde za različite nivoe obrazovanja, kao i za obuku nastavnog osoblja i evaluaciju njihovog učinka i uspostaviti međusektorsku komisiju za Državni kvalifikacijski okvir
- 49. usvojiti akcioni plan za implementaciju Revidiranog okvirnog dokumenta Strategije razvoja nauke u BiH 2017-2022
- 50. usvojiti strategiju pametne specijalizacije
- 51. napraviti i usvojiti mapu puta za istraživačku infrastrukturu
- 52. osigurati potpuno funkcionalan sistem (re)akreditacije visokoškolskih ustanova u cijeloj zemlji

7. Energija i transport

XI Povećanje povezanosti i fizičkog kapitala u sektorima energije i transporta:

53. usvojiti i realizovati dosljedne srednjoročne strategije javnih ulaganja kako bi se povećala ulaganja u transportnu infrastrukturu i energetska infrastrukturu
54. nastaviti sa razvojem osnovnih transportnih mreža i osnovnih energetske mreže u skladu sa prioritetima ulaganja u infrastrukturu koji su dogovoreni u okviru plana regionalnog povezivanja
55. usvojiti pravne okvire za plin i električnu energiju u skladu sa *Trećim energetske paketom*
56. intenzivirati napore na provedbi mjera reforme povezivanja kako bi se podržao funkcionalni rad regionalnog tržišta u energetske sektoru
57. usvojiti državno i entitetsko zakonodavstvo u oblasti obnovljive energije i energetske efikasnosti u skladu sa obavezama koje proizilaze iz *Ugovora o energetske zajednici*
58. pojačati saradnju i koordinaciju unutar energetske sektora

8. Socijalna politika i zapošljavanje

XII Poboljšavanje efektivnosti politika za socijalni transfer i zapošljavanje:

59. razviti i provoditi mjere za poboljšanje usmjeravanja socijalnih transfera, na osnovu potreba
60. uvesti jedinstveni minimalni nivo naknada za porodiljni dopust i zaštitu u cijeloj zemlji, počevši od usklađivanja definicija dopusta za majke porodilje, očeve i roditelje
61. promovirati socijalni dijalog na svim nivoima i zaključivanje opštih kolektivnih ugovora
62. usvojiti strategiju zapošljavanja na nivou Federacije BiH i cjelodržavnu strategiju zapošljavanja kao okvir strateške politike, uz osiguranje dodatnih kapaciteta za provedbu i praćenje
63. rasteretiti javne službe za zapošljavanje od administrativnih nameta koji se odnose na zdravstveno osiguranje za registrovane nezaposlene kako bi se njihovi kapaciteti oslobodili za aktivniju podršku onima koji traže posao

9. Životna sredina i klimatske promjene

XIII Poboljšanje politika za životnu sredinu i klimatske promjene:

64. započeti proces provedbe usvojene cjelodržavne strategije usklađivanja propisa sa *acquis*-em u oblasti životne sredine, te u skladu sa tim unaprijediti pravni okvir, ojačati administrativne kapacitete i sisteme praćenja i poboljšati međuinstitucionalnu koordinaciju između svih tijela za zaštitu životne sredine
65. formalizirati procedure imenovanja i funkcije državnih kontaktnih tačaka za provedbu konvencija o zaštiti životne sredine kojih je BiH potpisnica
66. započeti sa implementacijom Pariškog sporazuma uspostavljanjem politika i mjera za provedbu NDC-a, ažurirati i provesti Strategiju prilagođavanja na klimatske promjene i niskoemisionog razvoja za BiH i početi razvijati integrirani Nacionalni energetske i klimatske plan u skladu sa preporukom Energetske zajednice.